

UDVARHELYI HIRADÓ.

KÖZMIVELŐDÉSI, KÖZGAZDASÁGI ÉS KÖZEGÉSZSÉGÜGYI HETILAP.

Előfizetési díj
vidékre postán, vagy helyben házhoz hordva:
 Egész évre . . . . . 4 frt.
 Fél évre . . . . . 2 frt.
 Negyed évre . . . . . 1 frt.
 Egyes szám ára 10 kr.
 Megjelenik minden szombaton este.

Hirdetménydíj:
 Ötven □ centiméternyi területen megfűző hirdetmény ára első beigtatáskor 50 krajcár, második beigtatáskor 10 percent, harmadik és minden további beigtatásnál 20 percent árleengedés.
 Száz □ centiméter területet elfoglaló hirdetmény ára első beigtatáskor 1 frt, második beigtatáskor 10 percent, harmadik és minden további beigtatás alkalmával 20 percent árleengedés.
 Bélyegdíj minden beigtatáskor 30 kr.
Mellékletdíj: Százától 1 frt 40 kr. — A díjak előre fizetendők.

A szerkesztő lakása:
 Botos-utca, ref. tanári lak, emeleti lakosztály.

Kiadóhivatal:
 Becsek Dániel könyvnyomdája.

Előfizetési felhívás.

Lapunk pártolót tisztelettel kérjük okt.-decemberi előfizetéseik megtételére. A feltételek lapunk homlokán olvashatók.

Sz.-Udvarhelyt, 1877. október havában.

Szakács Mózes, Becsek Dániel,
 lapt. és felelős szerk. kiadó.

Felhívás

Udvarhelymegye lakosságához!

Miként az már a napisajtó útján is közölve volt, Kolozsvárt f. évi decemberhó 2-án kezdődőleg egy iparműtörténelmi tárlat fog tartatni, melynek célja ugy hazánkkal, mint a külfölddel megismertetni az erdélyi részek iparműtörténelmi becsesel bíró tárgyaiban ezen országrész iparának multját és egyszersmind meglevő nyers ásványi és faanyagaiban felmutatni azon kincseket, melyek ezután kifejtendő iparának alapul szolgálhatnak.

A felmerült eszme és az ezzel összekötött cél megvalósításának a hazai műtörténelem és iparra vonatkozó nagy fontossága és hordereje könnyen belátható s bővebb magyarázatra nem szorul; s jóllehet a kérdéses tárlat érdekében az erdélyrészi sajtó, a Székely mivélődési és közgazdasági egyesület és egyesek részéről a társadalmi téren üdvös mozgalom és tevékenység indított meg és fejtetik ki, mindazonáltal én is mint e megye főis-

pánja hazafias kötelességemnek tartom a kormányzásomra bizott megye összes lakosságát különösen is felhívni, hogy felfogva az ügy műtörténelmi és közgazdasági nagy fontosságát, a tervbe vett tárlatot megfelelő küldeményeik által minél melegebb támogatásban részesítsék.

A kiállítás a következő osztályokra és tárgyakra terjed ki:

Műtörténelmi osztály.

1. A régi ötvösség remekei; főleg

a) diszedények, u. m. kancsók, kelyhek, serlegek, poharak, tálak, tálcsák, csészek stb. akár egészen fémből, akár más anyagból (agyag, üveg, kristály, színes kő, kókusdióhéj stb.) fémfoglalásban, szelencék;

b) ékszerek, akár önálló darabok, mint láncok, fej- és nyakékek, karperecek, gyűrűk, csattok, övek, forgók, boglárók, fülbevalók, diszes órák és kupakok; akár a ruhadisznymények alkatrészei, u. m. gombok, kapcsok, sujtás helyébe alkalmazott vert arany vagy ezüst ékítések, könyvek csattjai, képkeretek stb;

c) eszközök, főleg evőeszközök, pecsétnyomók, sétatálcák, legyezők, virágcsofók, ollók, tűtartók, illatszertartók, fésűk stb;

d) fegyverek és nyeregszerszámok;

e) arany és ezüst csipkék, paszományok, himzések, szövetek és szőnyegek, egyházi öltözékek;

f) szobrászatba vágó ötvösmunkák, keresztek, szobrocskák, cimerek és képek vert

domborműben, érmek és fémerek, asztaldíszek, gyertyatartók;

g) végre az ötvösség bármi célra szánt olyan művei, amelyek alak vagy díszítés szempontjából művészeti becsre tartanak igényt.

2. A szobrászat körébe tartozó oly apróbb művek, melyek más anyagból, mint nemes fémből készültek, u. m. szobrocskák, öntött és faragott domborművek bronzból, csontból, fából, porcellánból, üvegből és cserépből.

3. Lakatos- és fegyverkovács-művek, zá-
 rak, lakatok, sarkok, pántok, fogantyúk, rácsok, vasszekrények stb. efféle, kivált metszett vasművek.

4. Diszes üveg-, cserép- és kőedények, kiváló tekintettel a máz és festés színeire és műzülésére.

5. Kéziratok, ősnymatok és régi kötések.

6. Festmények, rajzok, rézmetszések.

7. Photographiák és albumok.

II. Ásvány, ásatag, nyers anyag és felkészítvények osztálya.

1. Nemes ércek:

a) termés arany, b) mosott arany, c) tellur érc, d) nyers tellur.

2. Harmadrangu ékkövek:

a) mángánpát aranyekkel, b) gránát, c) amethyst, d) jaspis, e) achat, f) carneol, g) heliotrop, h) rózsaquarc, i) hegyi jevec, mármaros gyémánt, j) kyant, k) citrin, l) füstquarc, m) tejquarc, n) chalcedon, o) jaspopol, p) chrysopol.

T Á R C A.

Tövisskoszoru.

Ha meg tudnék bocsájtani,
 — Ha fátyolt dobnék a multra:
 Talán visszajönnél hozzám;
 S talán enyém lennél újra?!

De mégis jobb!... Igy, szakadva...
 Hirt sem hallunk még egymásról.
 Én bolygok a nagyvilágban:
 Te meg, dicsőségre vágyol. —

...Csak haladj a kezdett uton;
 Keress élveket leányka...
 Rózsák nyílnak utadban:
 Megvan arcod szűz virága...

De lehullnak majd a rózsák;
 Megtör téged is az élet...
 Akkor — akkor?!... Nem lesz senkid:
 Aki tömjénezen néked!...

Majd akkor tán visszajönnél.
 ...Hazudnál majd hő szerelmet?
 Csakhogy — akkorra szivemből:
 Én kitépem e szerelmet! —

Gajmossy Iván.

Szulejman sejk,

a Budapesten járt török küldöttség vezetője, — a „V. U.“ szerint — a következő, perzsa nyelven írt levelet intézte annak idejében Vámbéry Ármínhoz:

Vámbéry Ármín urnak (az Isten oltalmazza meg), vagyis Rasid efendinek, az utazónak, kinek élete hosszúra nyuljék!

A szeretetreméltónak, kitünőnek, magas állásúnak és nemeslelkűnek, ezennel tudtára adjuk, hogy jó egészségben, minden tekintetben kielégítve és a bucsuáldástól megerősítve hazaérkeztünk.

Tudtára adom egyszersmind, hogy mindazon állapotokról és nézetekről, melyeket Madszaristánban (Magyarország) észleltünk, s mindazon jóról és szépről, mit ott nagynál és kicsinyenél tapasztaltunk, jelentést tettünk a szultánnak. A szabadságelőmozdító uralkodót, Abdul-Hamid-Khan-Ghazi szultánt, a nagy előzékenység és szeretet egészen elragadta.

Edhem basa nagyvezirnek, Szavfet basa külügyminiszternek s a többi méltóságoknak is hü jelentést tettem, s mindannyian nagyon örültek. Önnek magának sok barátot hódítottam, mindenkinek elbeszélvén kitünőségét és jeles tulajdonait.

Ha valamiben szolgálatára állhatok, a legnagyobb örömmel vállalkozom reá. Az angol követ is kérdezősködött ön után, hasonlólag Achmed Vefik basa is kérdezősködött az ön dzsagataji könyve után; ha van egy példánya belőle, sziveskedjék azt nekünk Stambulba elküldeni, — elvárjuk.

Mindenkinek, nagyoknak és kicsinynek, akit önöknél láttunk, jelentse ki üdvözlőmet. Tisztelt nejét és fiát üdvözlöm; legyen ön, ha Isten is úgy akarja, egészséges. Chivaners-Pechluvan-Mirza-Basir dzsagataji könyvét, mihelyt le lesz írva, elküldöm önnek. Tudósítson mielőbb hogylétéről. Szives üdvözlőmet! A küldöttek vezetője:

Sejjid Seik Szulejman.

Vámbéry

a törökök kulturképességéről.

Az angol klub — írja a „P. N.“ — valóban hálára kötelezte a török viszonyok iránt érdeklődőket, hogy alkalmat nyújtott nekik kelet legkitünőbb ismerőjétől közvetlen előadás útján nyerhetni tájékozást a török kulturviszonyokról.

Vámbéry urat a „Hungária“ termében összegyűlt nagyszámú közönség beléptekor élénken üdvözölte, s az előadás végén zajosan megtapsolta. Előadásában vázlatát adta a török kulturtörékvéseknél a korábbi századoktól kezdve a mai napig és sorra cáfolta a turkophobok ellenvetéseit. Kifejté, hogy bár a tulajdonképeni ozman-kultura sem nem ázsiai, sem nem európai, hanem a kétőnek sajátos vegyülete, a mivélődés iránti érzék már hódító Szulejman idejében megvolt a törököknél, s nem egy kiváló szellemet mutathattak fel.

Az európai mivélődés akkor kezdett Törökországba szivárogni, midőn az első hajók szelték

3. A zomán (email) készítéséhez szükséges nyers anyagok:

a) kovasav (kovahomok), b) ólomkéneg, c) timkő, timsós föld, d) konyhasó, e) vasérc, f) antimon érc, g) szénsavas ólom, h) rézérc, i) chromérc, k) kobált érc, l) barnakő, m) földpátok, n) folypát, o) szoda, p) salétrom.

4. Szobrászati és müdiszítési anyagok:

a) szobormárvány (fehér), b) diszítési márvány (színes), c) ditroit és myascit, d) gipsz (tarka), e) alabástrom, f) serpentin, g) porphy kőzetek, h) örvénykő (aragonit), i) gabro, j) labrador-kőzet.

5. Agyag- és porcellán-készítéshez szükséges anyagok:

a) kaolin, b) földpát, c) porcellánföld.

III. Faipar és erdőtermények osztálya.

1. Faipar:

Művészileg készített szekrények, székek, fonókerekek, kulacsok, vadászpoharak, mindennemű fafaragványok.

2. Erdőtermények:

A hazában termett fák szelvényei természetes és kidolgozott állapotban, minden ipari célra és kivételre alkalmas erdőtermény.

Bejelentések a kiállításra **folyó októberhő végéig** írásban vagy szóval Békésy Károlyhoz, a „Kelet“ szerkesztőjéhez intézendők.

A bejelentésben előadandó:

1. a tárgy minősége;

2. kiváló tulajdonai;

3. rövid története, készítőjének neve, lakhelye, termelésének vagy előjvetelének helye, utóbbinak kiterjedése;

4. eladandó-e a tárgy és mi áron?

Ha a beküldő netalán a nőgyelet számára értékesíteni vagy az Erdélyi muzeumnak kívánja adományozni a tárgyat, szintén bejelentendő.

Az egyes műtárgyak Finály Henrik urhoz, a muzeum-egylet titkárához küldendők, ki azokat nagyobb biztonság céljából az Erdélyi muzeum-egylet régiségtárában helyezze el.

A beküldés idejéről és a rendező bizottság által netalán kieszközölni szállítási díj-kezdvevényekről a bejelentők annak idején értesíteni fognak.

a Bosphorus hullámai. E mivelődés egyik kiváló nyilvánulása a nizam-sereg szervezése volt, mely 1818-ban vette kezdetét és 1825-ben fejeztetett be. Ez azon sereg, mely most Plevnánál babért babérra tetőz.

Az európai mintájú hadsereg szervezését a hivatalnoksereg európaizálása követte Mahmud szultán alatt. Ez időben kezdtek szélesebb körökben utánozni (gyakran majmolni) az európai szokásokat. Hozzászórtak a fehez, az asztal mellett üléshez, evőeszközök használatához stb. Később a nyelvet is reformálni kezdtek, annyira, hogy az irodalmi nyelv a népnyelvtől igen lényegesen különbözik. És e század elején már nem volt ága a tudománynak, mely egyes európai könyvek fordításával képviselve ne lett volna.

Legnagyobb változást szenvedett a közigazgatás; a kapik (hivatalok) európaias színezetet nyertek, miniszteriumok alakítottak stb. A krimi hadjárat messzeható befolyással volt a török társadalomra; aki csak szerét tehetette, franciául tanult, s a la „franka“ élt. Egyes ifjak külföldre küldettek, hogy szerzendő műveltségüket hazájukban értékesíthessék. Csak az a baj — mondja Vambéry —, hogy mindez rohamosan történt.

Felolvasó azután a török kulturképesség tagadói ellen fordul, s megcáfolja azok roszakaratu ráfogásait. Sem a mohamedán vallás, sem a török faj jellemvonásai, sem végül Törökország heterogén népösszetétele nem akadályozzák Törökország eu-

Figyelembe véve azt, hogy az egyes egyházak tulajdonában több régi és műtörténelmi becses biró tárgyak vannak, ennél fogva hazafias buzgalommal fordulok a különböző felekezetek lelkészeihez és egyházi előjáróihoz, kérve, hogy az említett régiségeknek a tárlaton való bemutatását eszközölni sziveskedjenek.

Végül felemlitem azt is, hogy az e tárgyban netán szükségelt további felvilágosításokat a megye alispánja készséggel és azonnal megadandja.

Sz.-Udvarhelyt, 1877 október 12-én.

Daniel Gábor,

Udvarhelymegye főispánja.

Felhívás

az erdélyi részek t. c. föld- és bányabirtokosaihoz.

Tapasztalati tény, hogy az országok és országrészek anyagi gyarapodásának és fejlődésének tényezői közt legelső helyen áll a produktív munka.

De minthogy emberi munka anyagot teremteni nem bír, termékeny volta csak abban állhat, hogy a természet nyújtotta anyagnak feldolgozás utján értéket ad, vagy már meglevő értékét növeli.

Ezt az értéket teremtő munkát iparnak szoktuk nevezni.

Virágzó ipar teszi gazdagokká az országokat és a nemzeteket, a gazdagság által aztán miveltekké és szabadokká.

De minthogy az ipar csak meglevő anyagokon gyakorolhatja értéktermő munkáját, létesülésének és felvirágzásának első alapfeltétele e meglevő és rendelkezésre álló anyagok ismerete.

Az Erdélyi muzeum-egylet éppen szabályszerű és tüzetes teendői körébe vágó köteleiséget vél teljesíteni, ha éppen az ipar számára műtanilag használható anyagok ismertetése céljából, a legfontosabb, t. i. az ásatag anyagok oly gyűjteményét állítja össze, amelyben minden érdeklődő megláthatja, hogy az erdélyi részekben minő ásványok kínálóznak az iparosnak az ő különböző céljaira, hogy ez ásványok hol és mekkora mennyiségben található, és micsoda feltételek mellett szerezhetők meg; minők az illető vidék viszonyai közlekedési eszközei tekintetében egyfelől, és másfelől olcsó és elegendő munkaerő jserezhetése szempontjából.

Hogy e gyűjtemény mentől hamarabb létre

rópaizálását. A korán ugyan sokat tilt, de e tilalmakat a józan török nem követi oly szigoruan.

A török uralom alatt élő népeknek nincs okuk a panasza. Hisz maguk a kozákok csodálkoztak a bolgárok jólétén, békességes existenciájukon. S hogy az európai kulturát nem honosították meg rendszeresen s kellő erélylyel, annak oka részint a keleti apathia, részint maga a tanító: Európa, mely lépten-nyomon elárulja ellenszenvét tanítványa iránt. A konstantinápolyi követségek csak elidegenítik a törököt az európaizálól; ugy lépnek fel, mintha a török csak megtürt idegen lenne a fővárosban. Ha Európa — ugymond szóló — őszintén akarta volna Törökország polgárosítását, s nem lépne fel egyik kezében karddal, a másikban kulturával, minő másként alakultak volna a viszonyok! Európa megtürte, hogy orosz „tudományos misszió“ már a mult század óta járja keresztül-kasul Törökországot. Törökország aránylag eleget tett kultura tekintetében; halad és haladni fog továbbra is. S azért a mi rokonszenvünk sem pusztán politikai alapokon nyugszik. Csak hagyják békében a törököt, majd polgárisul magától; s ne „civilizálja“ egy olyan nemzet, melyben egy ember 50 liter pálinkát és ötven ember 1 font szappant fogyaszt.

Vambéry ur kellemes csevegő modorban tartott előadását, melyben a politikát tüntetőleg ke- rülte, zajosan megéljenezték.

jöhessen, a Muzeum-egylet hazafi bizalommal felhívja mindazokat a föld- és bányabirtokos urakat, akiknek birtokán vagy bányáiban ily anyagok található, hogy ez anyagokból mintákat és mutatványdarabokat a Muzeumhoz beküldeni sziveskedjenek.

Hogy pedig a küldemények a célnak megfeleljenek, a következő pontokra kérünk figyelmet fordítani:

a) Minden anyagból legalább akkora mennyiséget kérünk, amekkorából a netalán minősége kipuhatólására szükséges kísérletekre felhasználható részek elvétele után, még elegendő maradjon a gyűjteményben való kiállításra; tehát földekből legalább négy köbdeciméternyit, kőzetekből a műtani felhasználhatóságának kitüntetésére megkívántató nagyságu darabokat, eshetőleg ugyanabból a fajból több mutatványt csiszolatos készíthetése, különböző színezetek bemutatása céljára.

b) Ha az illető anyaggal már történt valami kísérlet, sziveskedjenek ennek lefolyásáról és eredményéről a lehető legkimerítőbb leírást közölni; eshetőleg, ha lehetséges, a készítmény vagy gyártmány mutatványait mellékelni.

c) Minden esetben pontosan megjelölni az illető anyag lelhelyét, és amennyiben ki van kutatva, adatokat közölni a telep gazdagságáról, kiterjedéséről; a kizsákmányolásnak és értékesítésnek kedvező vagy azokat akadályozó körülményekről, tekintettel főleg arra, hogy alkalmas-e a hely ott helyt gyár állítására és van-e mód a gyártmány vagy az anyag könnyű és olcsó tovaszállítására.

d) Esetleg azt is, hogy a tulajdonos maga akar-e vállalkozni a kizsákmányolásra, vagy hajlandó a telepet egészben vagy részben más vállalkozónak átengedni, és minő feltételek mellett.

e) Amennyiben a beküldendő mutatványok szállítása tetemes költségbe kerülhetne, a Muzeum-egylet mindig kész lesz a küldemény előleges bejelentése után intézkedni, hogy vagy a szállítás ingyen történjék, vagy a Muzeum-egylet hordozza a költséget.

A beküldésből semmiféle haszonvehető anyag sincs kizárva. A Muzeum minden küldeményt szívesen és köszönettel fog fogadni. Irányadóul mégis jónak látja alább egy jegyzékét közölni azoknak az anyagoknak, amelyek előfordulásáról az erdélyi részekben vagy már van biztos tudomás, vagy legalább alapos sejtelen.

Kérjük a t. c. föld- és bányabirtokos urakat, hogy e felhívást figyelmükre méltatni, és a Muzeumot mielőbb becses küldeményeikkel megörvendeztetni sziveskedjenek.

Kolozsvártt, 1877. szeptember hóban.

Az igazgató választmány.

Jegyzéke azoknak az anyagoknak, amelyekre a beküldésnél különös figyelem fordítandó.

Quarc, Quarcszikkák, Qu. homok-tiszták, üveggyártáshoz és porcellánkészítéshez. — Chalcedon, apróbb disztárgyak csiszolásához. — Jaspis és Achat — mindenféle színűek — pecsét, olcsóbb disztárgyak és agátmozsarak csiszolására. — Gypsz — átlátszó táblás v. rostos — atlaszgyöngy-készítéshez. — Gypsz, szemcsés (Alabastrom), szobrászati célokra. — Gypsz, tömör, tarka, faragványokra (Zsobók, Sibó). — Gypsz, tömör, égetéshez. Építési, mintázati és ásvány-trágyázási célokra. — Glaukonit (zöldföld), ásványi trágyának. — Phosporit, ásványi trágyának. — Porcellánföld, tiszta, fehér. — Agyagok, tűzálló és kevésbé tűzálló is, ha kőedényekhez, eserepedényekhez, pipákhoz igen célszerű. — Kallóföld; . . . a posztógyártásnál szükséges. — Zöldföld, sárgaföld (Ocker), veresföld, szobafestékül. — Kövelő és Agalmatolith, tűzálló téglák és edények készítéséhez. — Földpát, porcellán- és email-készítéshez. — Csillám, email-készítéshez és csillogó tárgyak (játékok) készítéséhez, nagyobb lemezek göröcsövi praeparatumok befedéséhez is és optikai célokra. — Poralaku

vörös vasérc (colcothar), festéknek és csiszoló por-
nak. — Kovaföld vagy csiszolópalta, acélsimitásra
és köszörülésre. — Barnakő, a porcellán- és üveg-
gyártáshoz. — Dolomit és Magnesit, szódavíz-ké-
szítéshez. — Chromvasérc, festék-készítéshez, por-
cellán- és üveggyártáshoz. — Bitumendús palák,
kőolaj-destilláció végett. — Talk vagyis fagyúkö,
Federweiss készítéséhez és gépek farészeinek ke-
nésére. — Magnesit- és Amphibol-, Angit- dús
fekete homok porzónak (Hargita). — Timsóföld,
timsófőzésre. — Termékén, hol nagyobb mennyi-
ségben jó elő. — Kovamangan aranyerekkel, ékszer-
köveknek. — Fehér szobormárványok. — Szines
és tarka márványok műfaragványokra díszíté-
sekhez. — Közönséges márványok építőkönek. —
Tömött mészkövek mészégetésre, utkavicsozásra és
építőkönek. — Cementmárga és márgák ásványi
trágyáknak. — Mésztafa építőkönek. — Serpentin
díszfaragványokra. — Homokkő, finom, egyenletes
szeműek fen- és köszörűköveknek, építő- és járda-
köveknek, kohók kifalazására (Gestellstein). —
Granit, Syenit, Dítroit, Miascit, Porphyrok, Gabro
— emlékköveknek is díszítványokhoz, műfarag-
ványokhoz, kövezetkövekhez. — Nagyszemesés Dacit
hasonló célokra. — Fedőpalák, irópalák. — Tra-
chytok épületkövek, kövezet- és utkavicsozás-kőnek,
— kemények, likacsosok malomkőnek (Csicsó-hegy).
— Conglomeratok, malomkőnek. — Basaltsalak,
malomkőnek. — Egyáltalában minden kőzet, melyet
bárhon kőbányákban fejtenek és valami célra al-
kalmaznak.

KÖZMIVELŐDÉS.

Az udvarhelymegyei általános tanítóegylet 1877
október 30. és 31-én Sz.-Keresztúron tartandó
V-ik közgyűlésének napirendje.

Október 30-án.

1. Találkozás és utbaigazítások az elszállá-
solás iránt a tanítóképzede felső helyiségében d. u.
2 óráig.
2. D. u. 2 órakor a „segélyegylet“ közgyűlése.
3. Gyakorlati tanítás a testgyakorlatból Fel-
méri Mózes tanítóképzedei tanár által.
4. Hangverseny (mely esetleg táncmulatság-
gal lesz egybekötve), az egylet pénztára javára, az
unit. gymnasium nagytermében. A hangverseny
műsora külön nyomtatásban fog megjelenni.

Október 31-én.

1. Reggel 8 óra előtt a tanítóképzedei gya-
korlóiskola tanszermuzeumának megtekintése saját
helyiségében.
2. D. e. 8 órakor közgyűlés.
Tárgysorozata:
a) Elnöki megnyitó beszéd Kozma Ferenc
egyleti elnök által.
b) A múlt évi közgyűlés jegyzőkönyvének
felolvasása, —
c) Titkári jelentés Hetey Gábor egyleti
titkár által.
d) Molnár Károly udvarhelyi reáliskolai
tanár felolvasása a természetrajz köréből.
e) A következő legújabb tankönyvek is-
mertetése: Bánhegyi-Emerici „Népiskolai tanköny-
ve“, Jánosi „Föld- és természetrajza“, Mayer Miksa
„Magyarok története“ és „Alkotmánytana“, Dr.
Lutter „Számítási példatára“, Lakics Vendel és
Ballagi Károly „Földrajza“. Ismertetik: Kniszbeck
Alajos, Bedő Dénes, Veres Sándor, Katona Sándor.
f) Esmecsere az „Eötvös-alap“ felett.
g) Jelentések és indítványok.
h) Elnöki zárszó.
3. Közös ebéd.

Megjegyzés. Könnyebb intézkedés vé-
gett felkéretnek mindazok, kik az elszállásolás és
közös ebéd előnyeiben részesülni kívánnak, hogy
f. hó 20-áig Hetey Gábor rendező bizottsági el-
nöknél szó- vagy írásbelileg jelentkezzenek. A ren-
dező bizottság bármely ügyre nézve is készséggel
nyújt felvilágosítást.

Rendező bizottsági tagok: Katona Sándor,
Kniszbeck Alajos, Kovács Sándor, Mantó György,
Hetey Gábor, Végler Gyula.

Sz.-Keresztúr, 1877 október 5-én.

Az igazgató választmány.

KÖZGAZDASÁG.

A hivatalos lapból.

HIRDETMÉNY

az 1877. évben tartandó „erdészeti államvizsgák“
ügyében.

Az „erdészeti államvizsga“ f. évi no-
vemberhó 19-én és az ezt követő napokon
fog Budapesten megtartatni.

A földmivelés-, ipar- és kereskedelem-
ügyi m. kir. miniszter az erdészeti állam-
vizsga letételére engedélyt ad annak:

- 1) ki fedhetlen erkölcsű;
- 2) ki a főgymnasium vagy főreáltanoda
megfelelő elvégzését érettségi bizonyítvánnyal
igazolja;

(Ezen kellék igazolása alól felmentetnek azok,
kik jelen szabályrendelet kihirdetése előtt a sel-
meci kir. erdőakadémiára, vagy valamely ezzel
egyenlő rangu, külföldi erdészeti tanintézetre mint
hallgatók már felvétettek, vagy ily intézetet már
végeztek, illetőleg azokon vizsgákat tettek vagy
colloquáltak.)

3) ki a selmeci kir. erdő-akadémián a
rendes hallgatók számára előirt összes tan-
tárgyakból akár mint akadémiai hallgató, akár
mint magánjelentkező az ott fennálló sza-
bályszerű vizsgákat letette, vagy valamely
külföldi, a selmeci kir. erdőakadémiával egyenlő
rangu, erdészeti felsőbb tanintézetben a selmeci
kir. erdőakadémia rendes hallgatói számára
előirt tantárgyakból vizsgát tett;

(Aki a m. kir. tudományegyetemen, vagy
a kir. akadémia rendes hallgatói számára előirt
tantárgyakat hallgatta s azokból kielégítő vizsgá-
lati eredményt mutat fel, — attól ezen tantár-
gyakra nézve a selmeci kir. akadémia részéről
külön bizonyítvány nem kívántatik.)

Aki a selmeci kir. akadémián a tanfolyamot
akkép végezte, hogy a rendes hallgatók számára
előirt tárgyakból vizsgát vagy colloquiumot nem
tett, mielőtt államvizsgára bocsátatnék, köteles
azon vizsgákat vagy colloquiumokat letenni, s en-
nek megtörténtét az akadémia bizonyítványával
igazolni.)

4) ki az erdőakadémiai rendes tanfolyam
tantárgyaiból teljesített akadémiai, vagy fel-
sőbb tanintézeti vizsgák után legalább két évig
és megszakítás nélkül rendszeresen kezelt er-
dőgazdaságoknál erdészeti gyakorlati szolgál-
latban állott, s ezt úgy hatósági mint szak-
beli hiteles bizonyítványokkal igazolja;

5) ki mindazon erdészeti szakdolgozokról,
melyeket a két évi, vagy esetleg ennél hosz-
szabb időre terjedő gyakorlati szolgálat alatt
az erdőgazdaság körében látott és végzett,
egy saját nézeteinek nyilvánításával kísért
szakbeli leírást ad, s azt, hogy az akkép
történt és általa iratott, előljáró tisztviselője
által magán a leírásról igazoltatja.

Felhivatnak tehát mindazok, kik az ön-
álló felsőbb erdészeti szolgálatra képesítő er-
dészeti államvizsgát letenni szándékoznak, hogy
eredeti bizonyítványaikkal felszerelt folyamod-
ványaikat és az államvizsga letétele előtt meg-
kivántató s egy erdészeti kérdéssről szóló írás-
beli értekezéseiket legfeljebb folyó évi novem-
berhó 1-jéig a földmivelés-, ipar- és kereske-
delmi m. kir. miniszteriumhoz terjesszék fel.

Kelt Budapesten, 1877 szeptember 22-én.

A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi
m. kir. miniszteriumtól.

HIRDETMÉNY

az 1877. évben tartandó „erdőörök szakvizsgája“
ügyében.

Az „erdőörök szakvizsgája“ folyó évi
novemberhó 19-én és a következő napokon
fog, a f. évi juniushó 10-én kelt és annak
idejében közzétett szabályzat szerint, és pedig:
Pozsonyban, Kaposvártt, Kassán, Temesvártt
és Kolozsvártt megtartatni.

Felhivatnak tehát mindazok, kik az „er-
dőörök szakvizsgáját“ letenni szándékoznak,
hogy eredeti bizonyítványaikkal felszerelt fo-
lyamodványaikat egyenesen az ezen vizsgák
székhelyein működő főispánokhoz nyújtsák be.

Kelt Budapesten, 1877 szeptember 22-én.

A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi
m. kir. miniszteriumtól.

A kertipar köréből.

Gyümölcsmagvak gyűjtésének könnyű módja.

Miután az ecetnek megtört vadgyümölcsnek
leve a kádból lecsapoltatott, az ott maradt gyü-
mölcsmosztot (némelyek szerint musztikát) vízben
kimossuk, következő módon:

Egy nagyocská csebert félig megtöltünk tiszta
vízzel, s ekkor egy kosár mosztot a vízbe teszünk,
feltürközött kézzel vagy egy fával jól megkever-
getjük, hogy a közte levő mag szabadulhasson ki
a moszt közül s szállhasson le a cseber fenekére,
ezután marokkal vagy kosárával (egyszerű kés-
tartó-kosárka) a mosztot kihalásszuk a cseberből
és a trágyadombra vitetjük; ekkor újból más mosz-
tot teszünk a cseberbe, s ezzel is hasonló módon
bánunk, míg a kád annyira megürül, hogy legfő-
lebb egy arasznyi moszt marad a fenekén.

Ekkor a kádba töltünk egy cseber tiszta
vizet, s jól össze- és fölkeverjük a moszttal (ez a
kád fenekén levő moszt igen gazdag magvakban,
melyek a csügör pezsgése alkalmával szálltak alább),
s a mosztot szintén marokkal vagy kosárával
kiszedjük a kádból.

Ezután a kádban levő vizet letöltjük szép
csendesesen a kádból, ezt oldalra döntvén, és enged-
jük, hogy a víz az összegyűlt apró moszt- és mag-
tokokból kivigyen magával, de ha már magvakat
is kezdene vinni, azonnal visszatartjuk, s a kád
fenekén maradt vizet a fenékre legyűlt sok mag-
gal és apró moszttal együtt beleöntjük a cseberbe,
melyben a mosztot mostuk volt, s itt együtt újból
fölkeverjük jól s a vizet, mely már sűrű az apró
moszt miatt, félredöjtvén a csebert, letöltjük szép
csendesesen, engedvén, hogy a mosztot és magtoko-
kat is vigye magával; midőn azonban a magvakat
is vinni akarná, visszadöjtjük a csebert, s más bő
vizet öntünk bele, ezzel szintén összekeverjük az
apró mosztot és temérdek magot, melyek a fe-
nékre gyűltek, s újból félredöjtvén a csebert, cse-
desen letöltjük a vizet, mely magával sok mosztot
kiviszén.

Ezen legközelebbi eljárást lehet ismételni,
míg látjuk, hogy a magvak szépen pirosanak a
cseber fenekén.

Az ily módon kimosott magvakat kivesszük,
deszkatalárra terítjük, és árnyas, fagymentes he-
lyen megszáritjuk; ha máskorra akarjuk eltenni,
jól kiszáritjuk, ha pedig jelen ősön el akarjuk
vetni, akkor csak annyira száritjuk, hogy a mag-
vak ragadosságukat elvesztvén, a magágyásba ujjal
morzsolgatva elvethetők legyenek.

Többször el volt ugyan mondva a magvak
elvetésének módja, de minthogy épen e jelen idő-
szakra esik a magágyások bevetése, s a községi
faiskolák legnagyobb része ezen kezdetleges mun-
kára vár, pár szóval röviden ismétlem.

A magán- vagy faiskolakertnek déllel szem-
ben álló, tehát északi oldalán, a kert mellett (soha
sem kell a magágyást a faiskolakert közepén in-
ditni meg, mert ez gátolna más munkákban, pl.
szántásnál, talajkészítésnél, táblázásnál stb.) téglá
alaku ágyást készítünk oly szélesen, hogy gyom-
láláskor két oldalról középig beérni lehessen; ezen

